

<p><i>digitale nieuwsbrief van</i></p> <p>Vogelwerkgroep Noordwest-Brabant</p>	<p>www.vogelwerkgroepnwb.be</p> <p>In deze brief: ✚ Argonne-reis 2008</p>	<p>24 nov. 2008</p>
--	---	---

De Argonne-reis 2008

van VWG Noordwest-Brabant

Verslag van de reis van Vogelwerkgroep Noordwest-Brabant (12 deelnemers) naar de Argonne, Noord-Frankrijk, tijdens het Pinksterweekend van 2008.

Met dank aan de verslaggevers, per dag resp. René De Boom, Frank Van Den Houte, Chris Loncke en Monica De Coninck.

Ook dank aan Frans Roggeman voor zijn uitgebreid verslag over de natuurwaarden buiten de vogels.

Het stevigste dankwoord valt Jean-Pierre Verduystert te beurt, die deze reis gidste na ze grondig te hebben voorbereid.

Vooraf

De Argonne is in het voorjaar een waar mekka voor vogels, niet in het minst voor zangvogels en roofvogels. Waad- en watervogels, en rallen, komen ook voor, maar zijn niet zo talrijk.

De streek is geen mekka voor toeristen, wat de natuur ten goede komt, maar het niet zo eenvoudig maakt om geschikte verblijfplaatsen te vinden.

Vrijdag 9 mei 2008

Om 09u00 kwamen Jean-Pierre samen met José en Monica in wagen één, Karel met Julienne en Frans in wagen twee, en als bezemwagen René samen met Chris en Luc aan onze vaste vertrekplaats in Grimbergen samen.

Onder een schitterende hemel werden de wagens gestart en reden we via de E411 richting Neufchateau. Ter hoogte van Neufchateau werd een pitstop ingelast, een zoethoudertje met een tas koffie. Via Bouillon, Bertrix reden we Frankrijk binnen. In Mouzay vond Jean-Pierre een terras waar we onze picknick verorberden, tijdens het eten stelden we vast dat vrij veel **Roeken** heen en terug vlogen, later zouden we een dertigtal nesten vinden.

Bij het doorkruisen van verschillende kleine dorpjes werden **Huis-** en **Boerenzwaluwen** gezien, langs de wegen werden tal van **Buizerds** opgemerkt, en merkten we een dode **Bunzing** en een dode **Marter** op aan de kant van de weg. In een weide pleisterde een **Ooievaar**, en jodelde een **Wulp**. Een **Zwarte Wouw** thermiekte boven onze hoofden, en stilaan werd het tijd om ons hotel op te zoeken.

Een driesterrenhotel A l'Orée du Bois, gelegen aan de rand van Futeau, een mooi schilderachig dorpje gekneld tussen drie departementen, de Argonne, de Meuse en de Marne, met zeer verzorgde kamers. Jean-Pierre en José kregen de kamer "Buis" (Palmboom), Karel en Julienne logeerden in de kamer "Frène" (Es), Luc en Frans sliepen in "Orne" (Wilde Es) en Chris en René bezetten kamer "If" (Taxus). Later op de avond kregen Carlos en Kristien kamer "Charme" (Haagbeuk), Monica "Merisier" (Wilde Kersenboom) en onze voorzitter Frank "Houx" (Hulst).

Omstreeks 18u00 maakten wij nog een korte wandeling met volgende waarnemingen: een zingende **Boompieper** met sierlijke baltsvlucht, een roepende **Zomertortel**, zingende **Nachtegaal**, **Goud-** en **Vuurgoudhaantje**. En bij onze

terugkomst in het hotel zaten onze voorzitter Frank, Kristien en Carlos aan een drankje te slurpen.

Na een deugddoende douche werd een zeer uitgebreid avondmaal met de bijhorende drankjes (dank u, Carlos) genuttigd, en om alles te laten verteren werd na dit eetfestijn nog een korte avondwandeling (de batterijen waren ver leeg) gehouden en hoorden wij een **Bosuil** roepen.

Goeie nacht allemaal, bedankt Jean-Pierre!

Zaterdag 10 mei 2008

Nog vóór het ontbijt trok bijna iedereen op wandel. Vlakbij het hotel werd een **Boompieper** waargenomen. Een **Zwarte Specht** roffelde als een gek in een bosje waar ook de eerste **Fluiter** zong. Na een stevig ontbijt gidste Jean-Pierre ons naar...

Triaucourt-en-Argonne. Reeds bij het parkeren van de wagens werden we verwelkomd door **Wielewaal** en **Zomertortel** – twee soorten die in ons eigen studiegebied erg zeldzaam zijn geworden. De **Wielewaal** (+6 zangposten) zou ons de hele ochtend gezelschap blijven houden.

We stonden even stil bij een territoriale **Boompieper**, die zong en parachuteerde, en ons waarschijnlijk afleidde van zijn nest. We zagen en hoorden enkele **Geelgorzen** en maakten kennis met de roep van deze soort, die sterk lijkt op de regenroep van een Vink. **Gele** en **Witte Kwikstaart** kwamen samen in één beeld. Een **Koekoek** liet zich regelmatig horen, en één enkele **Braamsluiper** verscheen op het appèl. Een **Grasmus** kraste en een **Appelvink** liet zich in een flits waarnemen.

Op deze zaterdagmorgen werden maar liefst 9 soorten roofvogels opgemerkt: een **Rode Wouw**, meerdere **Zwarte Wouwen**, **Buizerd**, **Wespendief**, **Havik**, **Sperwer**, vrouwtje **Bruine Kiekendief**, **Torenvalk** en **Boomvalk**.

Langs de kant van de weg kon iedereen zich vergapen aan een rustig neerzittend koppeltje **Grauwe Klauwier**.

Kort na de middag poseerde een **Visdief** op een verhoogje aan het water. Het lunchpakket werd bij een frisse pint verorberd aan het kerkje, met in de omgeving een **Grauwe Vliegenvanger** als surplus.

De temperatuur was intussen naar de 27 graden gefietst. Met wat middagloomheid in de benen, zetten we vervolgens koers naar...

Belval. Hier hoopten we ons tekort aan soorten water- en rietvogels op te krikken. **Dodaars, Fuut, Kuifeend, Krak-** en **Wilde Eend** werden opgemerkt. Een "Rouwkwik in de schaduw" bleek uiteindelijk toch een **Witte Kwik** te zijn. Over een lengte van maar 100 meter zongen 3 **Zwarte Mezen**.

Wéér een **Zwarte Wouw**... onmiskenbaar inmiddels met lichtgevorkte staart en vlak gehouden zweefvleugels. Een wegwippende **Groenling** en een zwemmende **Ringslang** kwamen ook tevoorschijn.

Dan was het de beurt aan de rietvogels. De zangvlucht van de **Rietzanger**. Het gestamel van de **Rietgors**. Het gekwekkemek van de **Kleine Karekiet**. Maar vooral... het hoogtepunt van Belval... twee zingende **Grote Karekieten** in oud riet, we hoorden ze wel maar zagen ze niet. Eens te meer viel het verschil in zang op met de Kleine Karekiet.

Na het avondmaal kwam de klassieke streeplijst ter tafel te liggen. Er werden vandaag 29 nieuwe soorten toegevoegd, zodat het tussentotaal op 92 kwam. Eigenaardig weinig watergebonden vogels en veel zangvogels.

Een avondtocht rond het hotel leverde nog **Rugstreppadden** en een blaffende **Reebok** op.

Zondag 11 mei 2008

Nog vóór het ontbijt stapten enkele moedige wandelaars naar Jacqmin waar zich een mooi stukje natuur bevond. Een "blaffende **Ree**" verwelkomde ons en verscheidene vogels begonnen aan hun concert (**Vuurgoudhaantjes, Goudhaantjes, Boompieper, Zomertortel, Fluiters, Zwarte Mees, Wielewaal, ...**). Als topper merkte onze gids een **Appelvink**, rustend in de top van een boom en een moment later 2 **Goudvinken**.

Na het ontbijt trokken wij met z'n allen naar een grote waterplas, Etang des Bercelles genaamd, gelegen te Neuvilly-en-Argonne. Alvorens wij aankwamen op deze plas konden wij al genieten van **Roodborsttapuiten**, de zang van de **Nachtegaal**, **Grasmussen** en een broedkolonie van **Blauwe Reigers**. Aangekomen bij de plas merkten wij plots 7 **Zwarte Sterns** op, dewelke wij een tiental minuten in alle rust bekeken. Amper bekomen van deze sensatie zweefden in de lucht enkele **Zwarte Wouwen** en **Buizerds**. Langs de kant konden wij enkele **Beverratten** waarnemen. Op het einde van de plas konden wij nog een **Oeverloper** opmerken, een **Wespendief**, een jagende **Zwarte Wouw** en 2 **Raven**, met hun typisch wigvormige staart, die boven onze hoofden vlogen.

Bij de terugweg konden wij de zang van de **Geelgors**, **Veldleeuweriken** en de **Bosrietzanger** aanhoren en een **Zomertortel** zien wegschieten met snelle vleugelslagen.

In Clermont-en-Argonne aten wij op een terrasje onze welverdiende picknick op toen aldaar de **Europese Kanarie** werd opgemerkt.

In de late namiddag hielden wij een korte wandeling in het dorpje Vienne-Le-Château, waar de **Zwarte Roodstaart** en **Huiszwaluwen** werden opgemerkt.

Na deze schitterende en warme dag begaven wij ons naar het hotel, waar lekker werd gegeten en “veel water” werd gedronken.

Maandag 12 mei 2008

Roodpootvalk in een groep thermiekende roofvogels

Wat doet een mens als je voorzitter je op z'n kousevoetjes komt vragen of jij het verslag van deze dag wil maken? Ik dacht nochtans al lang met pensioen te zijn en doe nog een zwakke poging om eraan te ontsnappen maar kousevoetjes of niet, hij is zonder genade...

Gisteravond hebben we de vogellijst afgesloten met 98 soorten. Vanmorgen vóór het

ontbijt zijn enkelen er nog in geslaagd een **Gekraagde Roodstaart** te onderscheppen op het wegje aan de voet van het hotel - dat zijn er dus 99! Zullen we nu moeten stranden in het zicht van de 100? De moed zinkt ons al in de schoenen, maar dat is buiten "wonderboy" Jean-Pierre gerekend! Zonder de minste aarzeling loodst hij ons doorheen het stadje Ste-Menehould en stopt aan een grote plas langsheen de weg naar Reims en Châlon-en-Champagne.

En daar zijn ze dan talrijk aanwezig, de watervogels die ons de voorbije dagen toch wel een beetje teleurstelden. De telescopen doen hun werk: **Tafeleend, Zomertaling, Geoorde Fuut**, het tot heden mysterieus onvindbare **Waterhoen, Kokmeeuw, Krooneend** en zelfs een **Slechtvalk** worden waargenomen naast de reeds eerder geziene soorten.

En dat alles onder constante begeleiding van alle mogelijke zangvogeltjes. Helemaal aan het einde zijn we zelfs getuige van een heuse zangwedstrijd tussen een **Grote Karekiet** en een **Nachtgaal** en dan hoort Frank plots iets bijzonders, er wordt geluisterd en gezocht en uiteindelijk gevonden: een **Orpheusspotvogel**. En tenslotte ontdekt Jean-Pierre nog de **Kleine Bonte Specht** die als een echte oekaze vóór de auto voorbijflitst.

Al dat turen heeft ons weer een goede eetlust bezorgd en praktisch ingestelde René geeft ons de raad het middagmaal te gaan gebruiken in Ste-Menehould. En of het smaakte!

Daarna trekken we nu echt wel noordwaarts. Onderweg worden nog een **Tapuit** en een **Blauwe Kiekendief** waargenomen en dan volgt een laatste stop aan "Lac de Bairon".

Langs een mooie lommerrijke dreef lopen we langs het meer waar **Ijsvogel** en **Waterral** op ons wachten, maar waar velen onder ons de wanhoop nabij zijn van de vele muggenbeten. Net op tijd vinden we de zon en het open landschap terug waar dan plots 5 "Boomvalken" boven onze hoofden komen hangen. **Boomvalken?** Minstens één doet ons twifelen: geen rood, fijn gestreepte staart, wat licht-beige, geen echt masker. Dit moet een vrouwtje **Roodpootvalk** zijn! De boeken worden ter verificatie bovengehaald en jawel hoor, dat is ze!

114 soorten in totaal! Maar eigenlijk is dit toch niet de hoofdzaak: vooral belangrijk is de vogels goed te zien, goed te horen en ze zodoende goed te leren kennen!

Na nog een verfrissende dronk en heel wat nabeschouwingen nemen we tenslotte, over de ganse lijn tevreden, afscheid van mekaar. Dag allemaal en behouden thuiskomst!

Conclusie: Jean-Pierre, gesteund door vrouwtje José, zorgde voor een perfecte organisatie, een prima hotel en prachtige wandelingen. We stonden met verwondering te kijken naar zoveel talent! Voeg daarbij een stralende zon en de warme kameraadschap en je hebt wat je noemt een weekeinde om nog lang van te genieten!

Volledige lijst van vogelsoorten

Een verblijf van 4 dagen in de Argonne (eigenlijk 3 dagen + reis) heeft geleid tot een aanzienlijk lijstje: 114 vogelsoorten.

Futen: Dodaars, Fuut, Geoorde Fuut.

Aalscholvers, reigers & ooievaars: Aalscholver, Blauwe Reiger, Ooievaar.

Eendachtigen: Knobbelzwaan, Krakeend, Wilde Eend, Zomertaling, Slobeend, Krooneend, Tafeleend, Kuifeend.

Dagroofvogels: Wespendif, Zwarte Wouw, Rode Wouw, Bruine Kiekendif, Blauwe Kiekendif, Havik, Sperwer, Buizerd, Torenvalk, Roodpootvalk, Boomvalk, Slechtvalk.

Fazanten & rallen: Fazant, Waterral, Waterhoen, Meerkoet.

Waadvogels: Kievit, Wulp, Oeverloper.

Meeuwen: Kokmeeuw.

Sterns: Visdief, Zwarte Stern.

Duiven: Huisduif, Holenduif, Houtduif, Turkse Tortel, Zomertortel.

Koekoeken: Koekoek.

Uilen: Bosuil.

Gierzwaluwen: Gierzwaluw.

Ijsvogels: Ijsvogel.

Spechten: Groene Specht, Zwarte Specht, Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht.

Leeuweriken: Veldleeuwerik.

Zwaluwen: Oeverzwaluw, Boerenzwaluw, Huiszwaluw.

Piepers & kwikstaarten: Boompieper, Graspieper, Gele Kwik, Grote Gele Kwik, Witte Kwik.

Winterkoningen: Winterkoning.

Heggenmussen: Heggenmus.

Lijsters: Roodborst, Nachtegaal, Zwarte Roodstaart, Gekraagde Roodstaart, Paapje, Roodborsttapuit, Tapuit, Merel, Kramsvogel, Zanglijster, Grote Lijster.

Zangers: Rietzanger, Bosrietzanger, Kleine Karekiet, Grote Karekiet, Orpheusspotvogel, Braamsluiper, Grasmus, Tuinfluiter, Zwartkop, Fluiter, Tjiftjaf, Fitis, Goudhaantje, Vuurgoudhaantje.

Vliegenvangers: Grauwe Vliegenvanger.

Staartmezen, mezen, boomklevers en -kruipers: Staartmees, Glanskop, Matkop, Zwarte Mees, Pimpelmees, Koolmees, Boomklever, Boomkruiper.

Wielewalen: Wielewaal.

Klauwieren: Grauwe Klauwier.

Kraaien: Vlaamse Gaai, Ekster, Kauw, Roek, Zwarte Kraai, Raaf.

Spreeuwen: Spreeuw.

Mussen: Huismus, Ringmus.

Vinken: Vink, Europese Kanarie, Groenling, Putter, Kneu, Goudvink, Appelvink.

Gorzen: Geelgors, Rietgors.

Opmerkelijke afwezigen

Het is natuurlijk ook interessant om eens na te gaan welke soorten ontbraken of welke groepen het lieten afweten.

Er werd slechts één reigersoort vastgesteld, opmerkelijk toch.

De eendachtigen waren zwak vertegenwoordigd. De vele exoten die men bij ons aantreft, waren in de Argonne gelukkig niet van de partij.

Steltloperjes en meeuwen kwamen zelden voor.

Verder ontbraken ondermeer volgende soorten: Patrijs, Kwartel, Scholekster, Kleine Plevier, Water- en Houtsnip, Tureluur, Groenpootruiter, Witgatje, Ransuil, Cetti's Zanger, Sprinkhaanzanger, Bonte Vliegenvanger, Kuifmees, Grauwe Gors.

Maar ook los van de vogels vallen er over de Argonne interessante zaken te zeggen.

Argonne... de ondergrond

De Argonne : een klein stukje Frankrijk in het NO maar groots qua ornithologie dankzij zijn .....ondergrond ?

- *Etymologisch* komt Argonne van het Keltisch woord Argoat wat bebost land wil zeggen. Ook de toeristische slogan is L'Argonne, pays de l'Arbre-Roi. Nu nog is 40% bebost en dat is veel méér dan wat aanwezig is in de echte Champagnestreek.
- *Administratief* ligt de Argonne in 3 departementen nl Marne, Meuse en les Ardennes. Respectievelijk met Sainte-Menehould, Clermont-en-Argonne en Vouziers als toeristische centra. Men onderscheidt alvast een Argonne champenoise en een Argonne lorraine en logisch zou er ook een Argonne ardennaise moeten bestaan, alhoewel. Verder situeert de Argonne zich op de grens van 2 regio's nl. Champagne-Ardenne en Lorraine. Dat is ook de reden waarom het nooit een 'Parc Naturel Régional' werd.
- *Historisch* is al vanaf de verdeling van het rijk van Karel de Grote de Argonne in 2 verdeeld. Ook lag het front in WO 1 hier niet ver vandaan en de stellingoorlog duurde hier juist van sept 1914 tot sept 1918.

- *Geografisch* is de Argonne een langwerpig maar smal gebied, amper 40 km op ongeveer 10 km. Het is gelegen halverwege de steden Reims en Metz en doorsneden door de autoweg A4. Het hoogste punt bevindt zich op 308 m. De rivier Aisne ontspringt hier en loopt dwars door het Forêt d'Argonne. De grotere rivieren Marne en Meuse lopen ook ongeveer Z-N maar dan telkens aan de rand van de Argonne.
- *Floristisch* behoort de Argonne grotendeels tot het Lotharings district. Ook de Gaume, het uiterste zuiden van België hoort daarbij. Het klimaat is hier warmer en droger in vergelijking met het Ardens district. De topografie (hoogte, hellingen), en de petrografie (gesteenten) bepalen de variatie in flora. De Argonne is nog het meest bebost gebleven omwille van de minderwaardige bodem. Veel kalk- en warmteminnende planten komen hier voor en zijn te vergelijken met de flora van het Maasdistrict.
- *Geologisch* bevindt de Argonne zich in het Bekken van Parijs. Deze oude zee werd opgevuld vanaf het Trias (Mesozoïcum). Het is dus geen aanhangsel van de Ardennen zoals de computer-encyclopedie Wikipedia schrijft. De echte Ardennen zijn een oud gebergte uit het Laat-Paleozoïcum, dat volledig afgeschuurd is door de erosie tijdens het Meso- en Cenozoïcum. De Ardennen zijn nadien, dankzij de Alpen, omhoog geheven tot een plateau. Harde, geplooid, Paleozoïsche gesteenten die tevens eerder zuur zijn, zoals kwartsiet en leisteen, komen voor in de Ardennen. De Franse Ardennen (Sedan en omgeving) zijn maar een klein stukje van het Rijnleisteentplateau waartoe de Belgische Ardennen en de Eifel als grotere massieven behoren. Het Bekken van Parijs met Parijs ongeveer in het centrum (!) heeft een komvorm waarbij de oudste lagen aan de rand liggen. Het is opgevuld met puin van de omringende Hercynische massieven zoals de Ardennen, de Vogezes, de Morvan, het Centraal-Massief en het Armoricaans Massief (Bretagne-Normandië). De afwisseling van harde gesteenten zoals zandsteen, kalksteen, met zachte gesteenten als kleisteen, mergel en klei heeft door differentiële erosie geleid tot een opeenvolging van cuesta's. Een cuesta (côte) is een asymmetrische heuvelrug waarbij een schuinhellende harde laag uitsteekt. Deze vormt dan telkens een cuestasfront (steil) en een cuestasrug. In de minder weerstand biedende lagen heeft zich dan telkens een beek of rivier uitgeschuurd.
- *Pedologisch* ligt de Argonne in de Champagne humide met een dikke kleilaag aan de oppervlakte waardoor er naast weiden ook vijvers voorkomen. Op de steilste hellingen is het bebost (cuestasrug). Ten W van de Argonne dagzomen jongere krijtlagen met als gevolg grote akkerpercelen. Dit noemt men de Champagne crayeuse of de Champagne sèche met méér westwaarts de bekende wijnstreek aan de rand van het Montagne de Reims maar zover zijn we niet geraakt ...

Plantenlijst

Plantenlijst: een poging tot opsomming van planten die toevallig langs het vogelpad stonden. Af en toe een wauwkreet voor inheemse flora, en dit tussen de vlucht van een Rode en een Zwarte Wouw in.

Orchideeën: Grote Keverorchis, Purperorchis, Mannetjesorchis.

Vogellijmfamilie: Maretak.

Brandnetelfamilie: Grote brandnetel.

Duizendknoopfamilie: Japanse duizendknoop (?), Schapezuring, Veldzuring, Ridderzuring.

Anjerfamilie: Grootbloemige muur, Gewone hoornbloem, Dagkoekoeksbloem, Avondkoekoeksbloem, Echte koekoeksbloem (gewoon in de bermen langs de weg ...).

Ranonkelfamilie: Scherpe boterbloem (massaal in de weiden), Kruijpende boterbloem, Grote boterbloem, Bosrank.

Papaverfamilie: Gewone duivekervel.

Kruisbloemenfamilie: Gewoon barbarakruid, Raapzaad, Look-zonder-look, Herderstasje.

Steenbreefamilie: Knolsteenbreek.

Rozenfamilie: Grote pimperl, Bosaardbei, Vijfvingerkruid, Zilverschoon.

Vlinderbloemigen: Brem, Heggewikke, Voederwikke, Gewone rolklaver, Hopklaver, Rode klaver,

Ooievaarsbekfamilie: Robertskruid.

Wolfsmelkfamilie: Cipreswolfsmelk.

Zonneroosjesfamilie: Groot zonneroosje.

Kornoeljefamilie: Rode kornoelje.

Schermbloemenfamilie: Fluitekruid.

Sleutelbloemfamilie: Echte sleutelbloem.

Walstrofamilie: Kruisbladwalstro, Kleefkruid.

Ruwbladigen: Smeerwortel, Moerasvergeet-mij-nietje.

Lipbloemigen: Kruijpend zenegroen (met blauwpaarse bloem maar ook het zeldzame met witte en roze kleur), Valse salie, Gewone brunel, Hondsdraf, Watermunt.

Helmkruidfamilie: Geoord helmkruid, Grote ereprijs.

Weegbreefamilie: Smalle weegbree.

Composietenfamilie: Madeliefje, Speerdistel, Akkerdistel, Zwart knoopkruid.

Lelifamilie: Lelietje-der-dalen, Dalkruid, Gewone vogelmelk.

Aronskelkfamilie: Gevlekte aronskelk.